

Pro Creu de Sant Isidre

La barraca de pedra seca de la Creu de Sant Isidre

A Ramon Artigas, Andreu Camps i Josep Pascual
autors de "Barraques de pedra seca de Sitges
i del Garraf", llibre excel·lent

Em sembla que no seria difícil pensar que dits autors haguessin llegit Amunt!, que publicava en l'article "Les coves, les xarmades", al nº 5 de l'1-X-1953, i que entre altres coses deia:

"... Pero no es esto solamente lo que acapara nuestra atención... Son también estas típicas "casetes de pastor", de construcción ruda, pero maciza, que están diseminadas por nuestras costas.

Es en ellas donde guardaban las herramientas los payeses i se guarecían de la lluvia.

Sería curioso i interesante realizar un estudio de estas construcciones desde su origen. ¿Podríamos remontarlas, hasta la edad de los Metales, en el período del Bronce, a los tan conocidos "talaiots" de las baleares...? Podrían ser una evolución de los mismos? Lo cierto es que nuestras clásicas "casetes" se derrumban, y no hay mano que las levante. Sin duda su construcción es ignorada de los jóvenes agricultores: Oh! l'avi en sabia fer...

Se perdieron las "xarmades" quizá por un mejorar de vida, pero resignarnos a perder estas típicas joyas de nuestra comarca, no. Debemos cooperar en su conservación, respetándolas en nuestras visitas. Nadie sino el pastor, el cazador, el excursionista sabe de su importancia al encontrarse envuelto por la tempestad y aturrido por los relámpagos y truenos.

Unámonos todos en un común esfuerzo, para la conservación de estas construcciones de arquitectura rudimentaria, pero de líneas alegres i por demás simpáticas".

Però si l'edat dels autors i l'escassa difusió de l'AMUNT!, que ho publicava fa 57 anys, ens fan pensar que mai no ho han llegit, sí que el seu magnífic llibre en el seu text i en les seves fotos, ens diu que senten fortament tot el que expressa l'AMUNT!

Per això hem pensat recórrer a Mn. Santiago Casanova perquè ens expliqui quelcom de la darrera barraca construïda a Sitges, de la Creu de Sant Isidre.

Qui la va fer?

La va construir tot sol en Vicens Casanova i Querol, l'any 1954, per guardar les eines per aixecar la Creu, aixoplugar els sacs de ciment, guardar-se de la pluja i de la calor els voluntaris treballadors, i encara va servir per guardar uns anys el llibre de visites que va instal·lar l'Agrupació Muntanyenca de Sitges.

Per què la féu?

Ja ho he contestat. Però afegiré que fou iniciativa pròpia, perquè estava cansat de pujar cada setmana les eines a coll. Deixades sota els pins semblarien abandonades, amb el perill que algú se les emportés. Per això va fer la barraca, tal com apareix a la foto que reproduïxo, que li vaig fer abans de fer la cisterna que apareix a la foto del llibre. En fer la fotocòpia, vaig preguntar a la senyoreta que m'atenia a la copisteria, quina barraca li agradava més la de la foto o la del llibre. La de la foto va contestar. Ella ignorava del què es trac-

La última barraca de pedra seca feta al Garraf. Fou construïda per Vicens Casanova Querol el 1954, per l'edificació de la Creu de Sant Isidre, al Puig d'en Boronet de Sitges

tava. El que em va certificar que malgrat la seva bona voluntat, el 'modernitzador' de la barraca s'ha equivocat completament.

Qui fou en Vicens Casanova?

Un valencià nascut al Mas Casanova de Saranyana, al municipi de Todolella, a uns 20 Km de Morella. La seva ascendència, que va donar nom a la masia, ja hi vivia des de començament del segle XV i era administradora de l'ermita de Sant Cristòfol de Saranyana. Havent fet la mili a Barcelona va emigrar a Catalunya. Treballà a Vallcarca, a la fàbrica de ciment, i 30 anys, fins la seva jubilació a la fàbrica del gas de Sitges. Tenia els estudis del col·legi del poble, però era molt intel·ligent i observador. Es fixava en els que feien marges al camp, i era aficionat a la cacera amb trampes manuals que sabia construir. Fou pagès tota la vida.

En Jacint Picas va escriure a *L'Eco de Sitges* el 12-V-1979: "Tingué gran part en la tasca material de la restauració (de l'ermita de la Mare de Déu de Montanyans) en Vicenç Casanova, el pare de Mn. Santiago, aquell home expert en el treball de la pedra..." Si no va tenir altre ofici, com afirma: "expert en el treball de la pedra?"

Perquè coneixia la Creu de Sant Isidre i la barraca de pedra seca de la Creu de Sant Isidre, i sabia que de la primera a la darrera pedra de la Creu i la barraca totes havien estat col·locades per les seves mans, i no era ni paleta ni enginyer.

Deixeu-me dir una cosa que no he escrit mai, i és una gràcia o miracle de la Verge de Montanyans: Refèiem l'ermita. Hi havia una paret entre la sacristia i la casa, estava molt malmesa, hi havia uns dos metres d'ample i uns tres d'alt que estaven formant una cavitat còncava a la paret que era de tàpia. Vaig dir al paleta, com que no hi ha diners reomplirem això de pedres i fang. Així ho va fer durant tot el dia. A la tarda ja ho tenia quasi llest, ens ho estàvem mirant i va començar a ploviscar, llavors vaig dir que entressim a la sagristia, ja coberta, per amagar-nos de la pluja. Només entrar-hi vem sentir un fort tro, la paret de pedres i fang havia caigut. Pobres de nosaltres si hagués passat uns segons abans.

L'endemà el paleta començà a refer l'obra. No sóc paleta, però em vaig adonar que tal com començava tornaria a caure. Llavors li vaig dir, com que es tracta de fang i pedra li diré al meu pare que s'hi entretingui ell i tu fes una altra feina.

Amb el pare vam començar preparant el lloc. Jo dormia tranquil sota aquella paret, encara que es xuclès el fang posat fa quasi 50 anys.

També he llegit al seu llibre "Història de l'ermita de la Mare de Déu de Montanyans" això que explica del seu pare, ens ho podria detallar un xic?

El que heu llegit em sembla és el següent: de la visita pastoral que va fer l'any 1962 a Sant Marçal, el Dr. Jubany:

"... Queremos hacer constar nuestro reconocimiento al Sr. cura Párroco por las obras efectuadas y por haber interesado en la realización de las mismas a sus familiares, y de una manera más intensa a su digno padre, al cual impartimos nuestra especial bendición, extensiva a cuantos colaboraron en ello, por su labor en la realización de las obras de la referida ermita, y habilitación de dignos accesos a la iglesia parroquial y otros trabajos que en forma desinteresada al igual que los otros fieles, ha llevado a término con feliz acierto... Dado en Santa Pastoral Visita, en la parroquia de San marcial de Castellet a 8 de junio de 1962. Narciso. Ob. Aux. Y Vic. G."

Això que diu el Dr. Jubany, ho va saber perquè el rector veí, que era Mn. Rafanell, ex-vicari de Sitges, ho va comentar al secretari de la visita pastoral, Dr. Malla, que va ser bisbe de Lleida, es tracta dels 30 metres de marge que el meu pare va fer sota, davant la façana del temple. Va empedrar el camí que, des de Sant Marçal pujaven al temple, perquè en ser terra argilosa era impossible quan plovia. També va empedrar la rampa apta per automòbils que pujava des de la carretera al temple. A l'ermita de Montanyans, entre altres coses, només diré que la "Creu de Montanyans" que presideix la plaça de l'ermita, obra feta per ell, inclòs el Crist, aprofitant pedres velles que li donen un sabor d'antiguitat, com li donava la caseta de pedra seca de la Creu de Sant Isidre.

Voldria afegir res més?

Tan sols felicitar als autors pel seu preciós llibre. També a l'Agrupació Muntanyenca que va parlar fa molts anys de "lo interesante que seria efectuar un estudio de estas construcciones".

Finalment, fer notar la diferència que referent a la vegetació es manifesta en la foto que reproduïm, de la barraca acabada de fer, i la que apareix al llibre, gairebé seixanta anys després.

P. P. Velarde